

Noot I. van der Zalm

Productaansprakelijkheid. Onrechtmatige daad.

[BW art. 6:185; 6:162]

Samenvatting

In deze zaak gaat het om BAM die van Transmate een torenkraan en later ook bijbehorende fundamentankers heeft gekocht, welke laatste in opdracht van Transmate zijn afgeleverd door Terex. Toen de torenkraan met fundamentankers stond opgesteld voor werkzaamheden, is deze omgevallen op een nabijgelegen pand met zowel zaak- als letselschade tot gevolg. BAM vordert een verklaring dat zowel Transmate als Terex hoofdelijk aansprakelijk is voor de schade. De vordering jegens Terex is gebaseerd op productaansprakelijkheid (art. 6:185 e.v. BW) en onrechtmatige daad (art. 6:162 BW). De eerste grondslag kan de vordering niet dragen, omdat niet lijkt te zijn voldaan aan het schadebegrip van art. 6:190 BW. De tweede ook niet, omdat Terex niet kan worden gezien als producent en/of leverancier van de kraan dan wel fundamentankers. De vordering jegens Transmate baseert BAM op non-conformiteit (art. 7:17 BW) en onrechtmatige daad (art. 6:162 BW). Wat betreft de kraan oordeelt de rechtbank dat de vordering verjaard is, omdat niet tijdig is gestuit. Wat betreft de fundamentankers oordeelt de rechtbank dat er inderdaad sprake is van non-conformiteit als bedoeld in art. 7:17 BW en dat er recht is op schadevergoeding indien aan de vereisten van art. 6:74 BW is voldaan (zoals blijkt uit art. 7:22 lid 4 BW). De rechtbank overweegt dat een gebrek in een product in beginsel voor rekening komt van de verkoper, ook als hij dat gebrek niet kende of behoorde te kennen en de rechtbank oordeelt dat de non-conformiteit aan Transmate moet worden toegerekend. Partijen verschillen van mening over het antwoord op de vraag of het gebrek in de fundamentankers de oorzaak is van het omvallen van de kraan. Hiertoe geeft de rechtbank de opdracht tot het inwinnen van een deskundigenbericht. Daarnaast is gesteld dat Transmate had moeten waarschuwen voor het plaatsen van de kraan dichtbij een hoog gebouw, gelet op het weer, met name de invloed van windvelden rondom hoge gebouwen en het risico op het omvallen van de kraan daardoor. Er rustte op Transmate geen waarschuwingsplicht, aldus de rechtbank, gelet op de omstandigheid dat niet vast is komen te staan dat het bestaan van dit risico in de branche destijds bekend was of kon zijn.

Annotatie

1. Vordering BAM jegens Terex

Hieronder zal worden ingegaan op de vordering van BAM in de zaak tegen Terex, welke is gebaseerd op het in het verkeer brengen van een gebrekkig product. Daartoe zal worden ingegaan op de vereisten van art. 6:185 e.v. BW en op het verschil met de vereisten voor aansprakelijkheid uit art. 6:162 BW. Niet zal worden ingegaan op de vordering van BAM jegens Transmate. De nadruk in deze annotatie ligt dus op productaansprakelijkheid op grond van art. 6:185 e.v. BW, versus art. 6:162 BW.

2. Vereisten productaansprakelijkheid

Om een beroep te kunnen doen op de risicoaansprakelijkheid van art. 6:185 e.v. BW is in de eerste plaats nodig dat het product na de inwerkingtreding van de regeling (1 november 1990) in het verkeer is gebracht. Voorts dient er sprake te zijn van een product in de zin van

de regeling (art. 6:187 BW) en dient voldaan te zijn aan het gebreks criterium (art. 6:186 BW), dient de aangesproken partij onder het producentenbegrip te vallen (art. 6:187 BW) en dient de gevorderde vergoeding te zien op schade als genoemd in art. 6:190 BW (persoonenschade of schade aan zaken die in de privésfeer werden gebruikt, boven de franchise van 500 Euro). Daarnaast mag er geen sprake zijn van een van de uitzonderingen die zijn opgenomen in art. 6:185 BW (lid 1 sub a-f: nog niet in het verkeer gebracht, gebrek bestond ten tijde van in het verkeer brengen nog niet of het was onmogelijkheid het gebrek te ontdekken, geen verspreiding met economisch doel of in uitoefening beroep of bedrijf, gebrek is geen gevolg van dwingende overheidsvoorschriften, producent grondstof en fabrikant onderdeel zijn niet aansprakelijk indien gebrek is te wijten aan ontwerp product waar het een bestanddeel van vormt). Ten slotte staat een beroep op art. 6:185 e.v. BW alleen open wanneer de in art. 6:191 BW opgenomen verjaringstermijn (drie jaar) of vervaltermijn (tien jaar) nog niet is verlopen.

3. Productaansprakelijkheid Terex?

BAM stelt dat het omvallen van de kraan zowel zaak- als letselschade tot gevolg heeft gehad en dat de letselschade goeddeels door de verzekeraars aan de slachtoffers is vergoed, maar dat terzake mogelijk nog in de schadestaatprocedure een vergoeding zal worden gevorderd. Aangezien BAM onvoldoende heeft gesteld dat er in de eventueel op deze procedure volgende schadestaatprocedure vergoeding voor schade zal worden gevorderd die onder het schadebegrip van art. 6:190 BW valt (letselschade of zaken die in de privésfeer worden gebruikt), acht de rechtbank de vordering op grond van de regeling van productaansprakelijkheid niet toewijsbaar. Het had op de weg van BAM gelegen om te onderbouwen dat er nog letselschade zou zijn die niet was vergoed. Er kan dus geen beroep worden gedaan op de regeling van productaansprakelijkheid, zoals opgenomen in art. 6:185 e.v. BW. Deze zaak vormt aldus een illustratie van het beperkte bereik van de regeling van art. 6:185 e.v. BW.

4. 'Productaansprakelijkheid' op grond van onrechtmatige daad

Dat art. 6:185 e.v. BW geen soelaas biedt, laat een beroep op art. 6:162 BW in een dergelijk geval onverlet. Afdeling 6.3.3 heeft volgens art. 6:193 BW geen exclusief, maar een aanvullend karakter en samenloop met andere bepalingen is mogelijk (naast art. 6:162 BW kan ook worden gedacht aan art. 6:173, 6:174, 6:175, 6:181 en 7:658 BW). Wel dient dan – uiteraard – aan de specifieke vereisten voor aansprakelijkheid op die grond(en) te zijn voldaan. Voor aansprakelijkheid op grond van art. 6:162 BW betekent dit dat onder meer onrechtmatigheid en toerekenbaarheid door de eiser moeten worden gesteld (en – bij betwisting – bewezen). Wel is de rechtspraak eisers in dit verband op verschillende punten tegemoetgekomen, onder meer door het aannemen van enige 'reflexwerking' van art. 6:185 BW, het invullen van de bewijslast en het formuleren van een zorgplicht.

Wanneer het gaat om de 'reflexwerking' van art. 6:185 BW kan gedacht worden aan het hanteren van een zelfde gebreks criterium voor het vaststellen van de onrechtmatigheid (zie bijv. HR 30 juni 1989, NJ 1990, 652 m.nt. C.J.H. Brunner (*Halcion*) en HR 6 december 1996, NJ 1997, 219; *Du Pont*). Zodoende dient er bij een vordering op grond van art. 6:162 BW te worden beoordeeld of het in het verkeer gebrachte product bij normaal gebruik voor het doel waarvoor het bestemd was, schade heeft veroorzaakt, te beoordelen naar het moment van het in het verkeer brengen van het product (HR 25 november 2005, NJ 2009, 103 m.nt. I. Giesen, JA 2006/5). Het hanteren van 'in het verkeer brengen' verwijst ook hier in eerste instantie naar de aansprakelijkheid van de producent (die het product dus in het verkeer brengt), zoals ook bij de regeling op grond van art. 6:185 e.v. BW het geval is. Onder omstandigheden kan bij een beroep op art. 6:162 BW ook de leverancier aansprakelijk zijn, maar alleen wanneer deze aan de producent gelijk kan worden gesteld (HR 22 september 2000, NJ 2000, 644 (*Haagman/Vaessen*), rov. 3.5; vgl. art. 6:187 BW). Wanneer het dan

vervolgens gaat over het bewijs van het gebrek, is het voldoende wanneer de benadeelde stelt dat sprake is van een gebrek als gevolg waarvan schade is veroorzaakt, waarna het aan de producent is om te bewijzen dat het gebrek al bestond ten tijde van het in het verkeer brengen, dat het niet kon worden ontdekt of dat het product niet 'normaal' werd gebruikt (HR 24 december 1993, NJ 1994, 214; *Leebeek/Vrumona*).

Voorts houdt de in de jurisprudentie geformuleerde zorgplicht in dat de fabrikant in het algemeen die maatregelen zal moeten nemen die van hem, als zorgvuldig fabrikant, kunnen worden verwacht om te voorkomen dat het in het verkeer gebrachte product schade veroorzaakt. Ook heeft de fabrikant een onderzoeksplicht; 'hij dient zich zelf ervan te vergewissen welk effect een nieuw of vernieuwd product (eindproduct of niet) zal hebben in de voor de hand liggende toepassingen ervan' (HR 22 oktober 1999, NJ 2000, 159 m.nt. A.R. Bloembergen (*Koolhaas/Rockwool*), rov. 3.5).

5. Beroep op art. 6:162 BW door BAM

In deze zaak is door BAM ook een beroep gedaan op art. 6:162 BW. Terex zou onrechtmatig jegens BAM hebben gehandeld door een product in het verkeer te brengen dat bij normaal gebruik voor het doel waarvoor het bestemd was, schade veroorzaakt. Terex betwist dat zij producent is van de kraan en de fundamentankers, dit is haar zustermaatschappij en de fundamentankers zijn geproduceerd door een andere vennootschap. Gelet op het feit dat BAM voor aanvang van de procedure reeds een rapport heeft ontvangen waarin de producenten staan genoemd en BAM dus wist dan wel kon weten dat Terex niet de fabrikant was, oordeelt de rechtbank dat Terex niet aansprakelijk is op grond van de door BAM naar voren gebrachte gronden. Terex is geen producent, kan daar ook niet mee gelijk worden gesteld, en is dus niet aansprakelijk wegens het in het verkeer brengen van het product. Daarom valt ook niet in te zien waarom er op Terex een waarschuwingplicht zou rusten. Dit laatste zou anders zijn indien Terex wist of had kunnen weten dat de door haar geleverde fundamentankers gebrekkig waren, aldus de rechtbank, maar dat is niet door BAM gesteld.

Een mogelijke 'reflexwerking' van het ruime producentenbegrip van art. 6:187 e.v. BW, waar BAM zich op beroept, biedt hier ook geen uitkomst. Onder het begrip 'producent' dient namelijk te worden verstaan een fabrikant van (een onderdeel van) een product, een persoon die zich als producent presenteert (door zijn naam, merk of ander onderscheidingsteken daarop aan te brengen) of een leverancier van een product, mits niet kan worden vastgesteld wie de producent daarvan is en de leverancier niet tijdig de identiteit van de producent (binnen de EU) meedeelt, aldus de rechtbank. Terex kan dus in deze zaak niet gelijkgesteld worden met de producent van het product, zodat Terex ook niet wegens het in het verkeer brengen daarvan onrechtmatig jegens BAM kan hebben gehandeld.

I. van der Zalm

Wetenschappelijk docent, Erasmus Universiteit Rotterdam